

ALCOHOL NOG VEEL TE GEWOON

Boodschappen : 17 flesjes bier en 1 pak melk

In de tweede helft van de negentiende eeuw kende Nederland een enorm alcoholprobleem. In de eerste helft van de twintigste eeuw gelukte het om het niveau van de hoofdelijke consumptie, en de omvang van de problemen sterk terug te brengen. Na 1955 namen consumptie en problemen echter weer toe. In dertig jaar tijd steeg het hoofdelijk alcoholgebruik in ons land met ruim 300 procent. Daarvoor valt een aantal oorzaken aan te wijzen. Welvaart en vrije tijd namen toe, uitheemse drinkgewoonten werden door toeristen mee naar huis genomen, de alcoholreclame werd intensiever en effectiever, de medicalisering van het alcoholisme benam het publiek het zicht op het probleem, en de herinnering aan de ellende van vóór 1900 vervaagde. De toename van de vraag leidde tot een toename van het aantal verkooppunten, alcohol raakte op bijna elke straathoek verkrijgbaar.

Parallel met de toename van de consumptie, namen ook door alcohol veroorzaakte problemen toe. Zo steeg het aantal alcoholisten van circa 23.000 in 1955 naar ruim 300.000 in 1986. Het hoge consumptieniveau, de alomtegenwoordige reclame voor drank, de toename van het aantal verkooppunten (ruim 60.000, veel meer dan in de vijftiger jaren), leidden er toe dat alcoholgebruik steeds meer "gewoon" gevonden ging worden. En wat "gewoon" is kan toch niet "slecht" zijn, zo was de instinctieve reactie van velen. Die reactie verzwakte de weerstand tegen alcoholgebruik nog verder. Alcoholgebruik was in die jaren een vicieuze spiraal, hoe meer er geconsumeerd werd hoe zwakker de weerstand tegen het gebruik werd.

In de zeventiger jaren konden de noodkreten uit de gezondheidszorg, de politie, en het verzekeringswezen niet langer weggemoffeld of genegeerd worden. Het ministerie van Volksgezondheid besloot tot een wijziging van de aanpak. De oude aanpak, met wat vriendelijke voorlichting en steeds meer consultatiebureaus en klinieken voor alcoholisten, had gefaald. Er moest een maatschappijbrede aanpak komen, zoals geschetst in de Alcoholnota van 1986. Die nota is door het parlement aangenomen als richtlijn voor het beleid. Vanaf dat moment is het alcoholbeleid mede gericht op matiging van de consumptie. Overeenkomstig artikel 22 van de Grondwet: "de overheid treft maatregelen ter bevordering van de volksgezondheid".

Willen matigingscampagnes aanslaan, dan moet daarvoor maatschappelijk draagvlak bestaan. De hierboven geschetste verzwakking van de weerstand tegen alcoholgebruik, maakte dat de eerste campagnes van "drank maakt meer kapot dan je lief is" slechts een beperkt succes hadden. Zij klopten aan dovemansoren.

Nu kan men van campagnes gericht op mentaliteitsverandering ook weinig succes binnen een beperkt tijdsbestek verwachten. Zij moeten jarenlang blijven lopen. Zo lijkt de campagne gericht op ouders van beginnende drinkers, gecombineerd met de verhoging van de wettelijke leeftijds-grens, de laatste jaren pas resultaat op te leveren. Ouders aanspreken op het drinkgedrag van hun kinderen en daaraan verbonden gevaren, levert meer resultaat dan die ouders aanspreken op hun eigen drinkgedrag. Daardoor schuift de leeftijd waarop jongeren beginnen te drinken, langzaam op naar hogere leeftijd.

Het begin is er. Nu nog een minimumprijs, vermindering van het aantal verkooppunten en beperking van de reclame.

PARLEMENT WALES STEMT IN MET MINIMUMPRIJS ALCOHOL

Het deelparlement van Wales heeft op 12 juni ingestemd met een wetsvoorstel tot invoering van een minimumprijs per eenheid alcohol. Het wetsvoorstel werd gesteund door 45 van de 60 kamerleden. De minimumprijs zal naar verwachting in 2019 van kracht worden.

De invoering van een minimumprijs betekent een prijsverhoging voor de goedkope dranken. Dat zijn de dranken waaraan de veeldrinkers zich te buiten gaan. Die veeldrinkers vormen ook de meest prijsgevoelige groep. De deelregering van Wales hoopt met de invoering van een minimumprijs het excessieve alcoholgebruik van die groep flink te matigen, en stuntverkoop van alcohol tegen te gaan.

Veel zal natuurlijk afhangen van de hoogte van de minimumprijs. De verwachting is dat die op 50 pence per eenheid alcohol vastgesteld zal worden. Momenteel vindt veel van de drankverkoop, met name in supermarkten, plaats beneden de 50 pence. Dat betreft maar liefst 72 procent van de bierverkoop en 78 procent van de ciderverkoop. Sterke drank is gemiddeld wat duurder, 66 procent wordt verkocht beneden de 50 pence per eenheid alcohol. Goedkope wijn is in Wales relatief zeldzaam, beneden de 50 pence wordt "slechts" 42 procent verkocht.

Een kwart van alle drinkers is een veeldrinker. Gezamenlijk consumeren zij 72 procent van alle gedronken alcohol, en zijn goed voor 65 procent van de bestedingen aan alcohol. Invoering van de minimumprijs kan de National Health Service een besparing van 6,5 miljoen pond opleveren.

Oproep Europarlementariërs tot afwijzing etiketteringsvoorstel alcoholbranche

Een groep Europarlementariërs heeft de Europese Commissie opgeroepen om het etiketteringsvoorstel van de alcoholproducenten af te wijzen. De parlementariërs zijn van mening dat alcoholhoudende dranken niet langer soepeler regels mogen hebben dan andere consumptieartikelen.

Zestien parlementariërs van drie verschillende fracties hebben een gezamenlijke brief gestuurd naar diverse Eurocommissarissen, waarin zij laten weten het voorstel van de industrie betreffende consumenten-informatie teleurstellend te vinden. Zij schrijven verder meer: "De huidige situatie heeft geleid tot verschillen op de interne markt, waardoor een melkproducent nu hogere administratieve lasten heeft dan een producent van wodka. Wij zijn van mening dat de EU een gelijk speelveld voor alle markt-

Computer mee de supermarkt in ?

ONVREDE OVER ETIKETTERINGS- VOORSTEL ALCOHOLBRANCHE

EU-commissaris van gezondheid Vytenis Andriukaitis is niet tevreden over het voorstel dat de alcoholbranche heeft ingediend voor de ingrediëntendeclaratie van alcoholhoudende dranken. Hij noemt het "onsamenhangend" en incompleet.

Sinds eind 2014 heeft de Europese consument officieel recht op informatie over de samenstelling van consumptieartikelen. Op de verpakking valt sindsdien te lezen uit welke componenten een consumptieartikel is samengesteld en wat de voedingswaarde is. Echter, de alcoholbranche kreeg uitstel voor de invoering van die informatieve etikettering. In 2016 gingen er steeds meer stemmen op die vonden dat de branche zo langzamerhand wel genoeg uitstel had genoten. Maar 2017 vroeg de Europese Commissie daarom de alcoholbranche om met een gedetailleerd voorstel te komen voor de ingrediëntendeclaratie van alcoholhoudende dranken.

Op 12 maart 2018 heeft de alcoholbranche haar voorstel officieel overhandigd aan Eurocommissaris Andriukaitis en kwam het in de publiciteit. In het vorige nummer van de GO gaven wij reeds een samenvatting en ons kritische commentaar. Op 6 juni kwam het commentaar van Andriukaitis

in de publiciteit. Reden om hier nog eens op terug te komen in dit blad.

Ons voornaamste bezwaar was het feit dat de alcoholproducenten zelf mochten kiezen of zij de ingrediëntendeclaratie op de verpakking zouden aanbieden, of per internet. Wanneer de brouwers een andere keus maken dan de wijnboeren, en als de brouwers in het ene land een andere keus doen dan in het andere, ontstaat een onoverzichtelijke warboel. Dat is strijdig met het grondbeginsel van één Europese markt.

Verder heeft het aanbieden van ingrediëntendeclaraties op internet ernstige bezwaren. Consumenten hebben vaak behoefte aan informatie bij het winkelen. Maar wij zien klanten van supermarkten en slijterijen nog niet massaal het internet raadplegen tijdens het winkelen. Op dit punt is van diverse zijden kritiek gekomen. Ook Andriukaitis is hier kritisch over. Hij is van mening dat consumenten volledig geïnformeerd moeten worden, en op een voor hen zo gemakkelijk mogelijk toegankelijke wijze.

De informatie aanbieden via het Internet, is niet klantvriendelijk en evenmin maximaal informatief. Vooral bij sites die veel gebruik maken van doorverwijzingen, blijft vaak informatie onontdekt. Bovendien hebben producenten van andere voedingsmiddelen geen toestemming om de ingrediëntendeclaratie op de verpakking weg te laten als zij hem op het internet aanbieden.

Het voorstel van de alcoholbranche wordt nu bestudeerd door juristen van de Europese Commissie. Die zorgen voor de juiste formuleringen. Daarna gaat de tekst naar het Europe Parlement.

Al met al heeft de zelfregulering door de alcoholbranche weer eens geleid tot een voorstel waar alleen de eigen branche mogelijk enig voordeel van kan ondervinden, maar dat voor de volksgezondheid geen enkele waarde heeft.

Dingeman Korf

deelnemers moet toestaan en niet de producenten van één categorie goederen mag bevoordelen".

Ruim een jaar geleden kreeg de alcoholbranche toestemming om in zelfregulering te komen met een etiketteringsvoorstel. Daarin blijkt nu de bepaling te staan dat individuele producenten zelf mogen beslissen of zij de informatie op een etiket of op hun website willen verstrekken. Iets wat voor geen enkele andere categorie goederen is toegestaan.

COLOFON

De GO : driemaandelijks voorlichtingsblad over alcohol en drugs, uitgegeven door de Stichting ANGOB. ISSN 0166-2880. Postabonnement € 10,- per jaar.

Verantwoordelijk eindredacteur:
Dr. ir. D. Korf, Dresselhuisweg 20,
4105 DB Culemborg, tel 0345-473239, e-mail: dkorf@telfort.nl

Artikelen voorgaande nummers:
www.angob.nl

EUROPA WIL VERKEER VEILIGER MAKEN

Alcohol is nog steeds de belangrijkste oorzaak van dodelijke verkeersongevallen in Europa. Aldus de uitkomst van een onderzoek door een team van de universiteit van Sevilla dat afgelopen januari verscheen. Maatregelen om het alcoholgebruik te verminderen zijn veel effectiever voor de verkeersveiligheid dan andere maatregelen.

Het Spaanse rapport is op het juiste moment verschenen. Het Europees Parlement heeft vorig jaar november de Europese Commissie gevraagd een onderzoek te doen naar de toegevoegde waarde van extra maatregelen tegen alcohol in het verkeer. Alcohol is de oorzaak van een kwart van alle dodelijke verkeersongevallen. Dat zou fors minder moeten worden. Als suggesties noemde het Europees Parlement systemen voor obstakel detectie, automatisch remmen en snelheid aanpassen, enz. Daarnaast aanscherpen van de wetgeving : het instellen van een nullimiet voor beginnende chauffeurs en beroepschauffeurs.

Het Spaanse rapport noemt daarnaast nog drastisch verhogen van de prijs van alcohol als effectieve maatregel. Er blijkt een lineair verband te bestaan tussen de prijs van alcohol en het aantal dodelijke verkeersongevallen. De landen die nog een leeftijds grens van 16 jaar hanteren, zouden snel naar 18 jaar moeten. En misschien is dat nog niet hoog genoeg.

De Europese Unie wil het aantal verkeersdoden halveren. Nu zijn het er ieder jaar nog circa 25.000, waarvan ruim 5.000 ten gevolge van alcoholgebruik. Van de slachtoffers van dodelijke ongevallen in stedelijke gebieden, bestaat ruim 50 procent uit voetgangers en fietsers. Automatische detectie van obstakels (voetgangers) en daaraan gekoppelde systemen voor afremmen of stoppen, lijken daarom zeer wenselijk.

PROMILLAGEGRENSEN MOET NAAR 0,2 PROMILLE

In IJsland heeft de regering een wetsvoorstel aan het parlement voorgelegd ter wijziging van de verkeerswetgeving. De eigenaar van een voertuig zou verantwoordelijk worden voor alles wat er met zijn voertuig gebeurt, en alcohol zou verder uit het verkeer teruggedrongen worden.

De wettelijke alcohol limiet voor bestuurders gaat omlaag van 0,5 promille naar 0,2 promille. Een bloedalcoholgehalte van 0,2 promille betekent het laagste niveau waarbij nog negatieve effecten van alcoholgebruik aantoonbaar zijn. In Zweden is 0,2 promille dan ook al jarenlang de limiet. Ook in ons land gaan van tijd tot tijd

Opruimen "plaques" door alcohol belemmerd ALCOHOL VERSNELT ONTWIKKELING ZIEKTE VAN ALZHEIMER

De toename van het aantal gevallen van de ziekte van Alzheimer, heeft de laatste jaren geleid tot een groot aantal publicaties. Sommige daarvan spreken elkaar regelrecht tegen. De twee meest recente grote onderzoeken komen echter vanuit een geheel verschillende invalshoek tot een zelfde conclusie : alcohol bevordert de ziekte van Alzheimer.

Vorig jaar verscheen nog een publicatie waarin beweerd werd dat alcohol een positief effect zou hebben bij de ziekte van Alzheimer. Alcohol zou als het ware de hersenen schoon spoelen, waardoor de ontwikkeling van Alzheimer tegengegaan zou worden. De conclusies uit dit onderzoek waren echter nogal kort door de bocht. En alternatieven waren niet serieus bekeken.

De conclusie dat alcohol een positief effect zou hebben bij Alzheimer, werd dan ook prompt weersproken door een publicatie in het Britse medische tijdschrift The Lancet van februari 2018. Wij berichtten daarover in het vorige nummer van dit blad. Een korte samenvatting :

Een groep Franse onderzoekers onder leiding van prof. dr. M. Schwarzsinger, heeft het verloop van de gezondheid en sterfte onderzocht van 31,6 miljoen ex-ziekenhuispatiënten over de periode 2008 tot 2013. Zij concluderen dat patiënten met alcoholproblemen in de voorgeschiedenis, een driemaal verhoogd risico op dementie lopen.

Ten tijde van hun onderzoek leed ruim 1,1 miljoen van de ex-patiënten aan dementie of was aan dementie overleden. Verontrustend was vooral het feit dat er 57.000 gevallen bij waren van vroege dementie (early onset

dementia), dementie vòòr het 65-ste levensjaar. Van hen bleek 38% te lijden aan alcohol-gerelateerde dementie. Daarnaast had nog eens 18% alcoholproblemen in de voorgeschiedenis. Van de patiënten met vroege dementie had dus 56% alcoholproblemen of alcoholproblemen gehad. Een vele malen hoger percentage dan het bevolkingsgemiddelde. Alcohol verhoogt blijkbaar de kans op dementie.

Een groep onderzoekers van de University of Illinois (Chicago), onder leiding van dr. Douglas Feinstein, benaderde het probleem vanuit een geheel andere invalshoek, namelijk van de biochemische zijde. Eerder onderzoek op dit terrein had reeds laten zien dat alcoholgebruik invloed heeft op het immuunsysteem en op ontstekingen (o.a. in de hersenen).

Eén van de kenmerken van dementie is het optreden van zogenaamde "plaques" in de hersenen. Deze veroorzaken de schade aan de zenuwen en het geheugenverlies die zo kenmerkend zijn voor de ziekte van Alzheimer. Deze plaques bestaan uit het eiwit beta-amyloïd. Bij gezonde mensen wordt dat eiwit onschadelijk gemaakt door een proces genaamd fagocytose. Hierbij zijn microglia-cellen betrokken.

Dr. D. Feinstein en medewerkers onderzochten de fagocytose in ratenhersenen en constateerden dat alcohol het opruimen van beta-amyloïd belemmerde. De microglia-cellen vertoonden een functieverlies van circa 15 procent bij aanwezigheid van alcohol. Daardoor konden de plaques zich uitbreiden. Vertaald naar de mens zou dit voortgang van het dementeren betekenen.

Prof. dr. R. Howard, hoogleraar bejaardenpsychiatrie aan het University College in Londen, heeft nog een kritische opmerking over het feit dat het zolang geduurd heeft voordat alcohol werd aangewezen als zo'n invloedrijke factor bij de ontwikkeling van dementie : **"Wij weten al lang dat alcohol neurotoxisch is, dat thiaminegebrek bij alcoholisten het geheugen aantast, dat cirrhose de hersenen beschadigt. Verbazend dat wij alcohol zo lang over het hoofd hebben gezien als een belangrijke risicofactor voor dementie"**.

Nu zowel statistisch bevolkingsonderzoek als biochemisch onderzoek tot dezelfde conclusie leiden, kunnen wij stellen dat alcoholgebruik daadwerkelijk bijdraagt aan dementie. Bestrijding van dementie zal dus mede tegengaan van alcoholgebruik moeten omvatten.

Dingeman Korf

MEER STEUN VOOR ALCOHOLBELEID BIJ MEER KENNIS OVER ALCOHOL EN KANKER

Alcohol veroorzaakt wereldwijd jaarlijks ongeveer 2,5 miljoen sterfgevallen. Eén op de acht van die sterfgevallen is veroorzaakt door kanker. Onvoldoende kennis van het kankerrisico door alcohol bij het publiek, vermindert de steun voor het alcoholbeleid.

Een team van Britse onderzoekers onderzocht de relatie tussen kennis van alcoholrisico's en houding tegenover het alcoholbeleid van de overheid. Het onderzoek werd uitgevoerd onder 2100 Britse volwassenen. De bevindingen van de onderzoekers zijn afgelopen juni gepubliceerd in BMC Public Health.

De respondenten moesten vragen beantwoorden over hun kennis van alcoholrisico's voor de gezondheid en over hun steun voor 21 mogelijke maatregelen. Die maatregelen waren verdeeld in vier categorieën: prijs en beschikbaarheid, marketing en informatie, schadereductie, rijden onder invloed.

Uit het onderzoek bleek dat slechts 13 procent van de respondenten uit zichzelf een verband tussen alcohol en kanker noemde. Daarnaast was 34 procent op de hoogte wanneer er hints gegeven werden (geholpen bekendheid). Volledige onbekendheid met een link tussen alcohol en kanker was aanwezig bij 53 procent van de respondenten.

Zoals verwacht kon worden, was de steun voor maatregelen het grootst in de groep die uit zichzelf een verband tussen alcoholconsumptie en kanker noemde. Dat gold voor alle vier de categorieën van maatregelen. De groep van geholpen bekendheid was veel minder positief voor sommige maatregelen. Een enigszins vergelijkbaar Australisch onderzoek had ook al aanduidingen in die richting gegeven.

Zoals verwacht kon worden, waren de verschillende typen kanker heel verschillend qua bekendheid. Leverkanker werd genoemd door 80 procent van de respondenten met kennis over de relatie tussen alcohol en kanker. Borstkanker slechts door 18 procent.

De onderzoekers pleiten dan ook voor breed opgezette campagnes om meer bekendheid te geven aan de relatie tussen alcoholgebruik en de kans op kanker. Gebrek aan draagvlak onder de bevolking wordt vaak als argument gebruikt om effectieve maatregelen tegen te houden. Meer kennis vergroot het draagvlak, en daarmee de kans op effectieve maatregelen.

Dingeman Korf

Neerlands toekomst verzuipt zijn carrièrekansen BIJNA 10% MEER COMAZUIPENDE MINDERJARIGEN IN 2017

Het aantal ziekenhuisopnamen van jongeren met alcoholvergiftiging, is in 2017 toegenomen tot 860 gevallen. In 2016 waren dat er 791. In 2015 werd het hoogste aantal tot nu toe geregistreerd, namelijk 931. De daling van 2016 heeft zich dus niet voortgezet.

Sinds 2007 melden de (meeste) Nederlandse ziekenhuizen de opnamen wegens alcoholvergiftiging van minderjarigen aan het Nederlands Signaleringscentrum Kindergeneeskunde (NSCK). Daar staan over de afgelopen 11 jaar inmiddels ruim 6400 gevallen geregistreerd. Het aantal gevallen nam in de eerste vijf jaar snel toe, van 297 in 2007 naar 762 in 2011. Daarna werd de jaarlijkse toename minder en lijkt het aantal zich de laatste jaren te stabiliseren. Helemaal precies is het aantal overigens niet bekend, omdat een wisselend aantal ziekenhuizen niet of te laat zijn aantallen doorgeeft.

Zo ontbreken in de cijfers over 2017 de gegevens van 19 procent van de ziekenhuizen. In 2016 was de medewerking beter en ontbraken de gegevens van 11 procent van de ziekenhuizen. De werkelijke toename van het aantal "comazuipers" is dus vermoedelijk méér dan 69. Alcohol staat ver bovenaan als oorzaak van de ziekenhuisopnamen van jongeren. Verkeersongevallen en geweldpleging blijven beneden de 100 gevallen per jaar. In 2017 betrof 83 procent van alle ziekenhuisopnames van jongeren alcoholvergiftiging.

Leeftijd, promillage en comaduur

Bezien over de periode van 11 jaar waarover registratie heeft plaatsgevonden, blijkt een heel geleidelijke verhoging van de leeftijd plaats te vinden. De groep 12- en 13-jarigen is van 14 procent van het totaal, gedaald naar 4 procent. Ouders zijn strenger geworden en dat heeft in deze leeftijdsgroep nog effect. De top ligt al sinds 2009 bij de 16-jarigen. In 2017 betrof 31 procent van de alcoholvergiftigingen 16-jarigen.

De verschuiving van de ziekenhuisopnamen naar een iets hogere leeftijd, resulteert in een verhoging van de gemiddelde opnameleeftijd van 14,9 jaar in 2007 naar 15,5 jaar in 2017.

De gemiddelde leeftijd van de comazuipers ligt dus nog steeds ver beneden de toegestane leeftijd voor alcoholconsumptie van 18 jaar. De handhaving

van de leeftijdsgrens schiet dus nog steeds ernstig tekort.

Het gemiddelde alcoholpromillage in het bloed van de opgenomen vergiftigden, bedroeg in 2007 1,83 promille. Dat bleef jarenlang ongeveer constant, maar ligt sinds 2014 permanent boven de 1,90 promille. In 2017 was het 1,99 promille.

De overgrote meerderheid van de jongeren met alcoholvergiftiging verkeert in coma bij opname (671 van de 860). De gemiddelde duur van het coma (duur van verminderd bewustzijn) schommelt rond de 3 uur, maar ligt sinds 2013 permanent boven de drie uur. In 2017 3,3 uur.

Wie drinken wat ?

Van 753 comazuipers is de culturele achtergrond geregistreerd. De overgrote meerderheid van de gevallen had een Nederlandse achtergrond. Surinaams en Antilliaans kwamen voor overeenkomstig hun percentage in de bevolking. Turkse en Marokkaanse achtergronden kwamen opvallend weinig voor. Zij sluiten zich slechts zelden aan bij groepen uitgaanders met Westeuropese achtergrond.

Sinds 2012 wordt aan de jongeren gevraagd wat voor drank zij gedronken hebben. Het meest genoemd wordt "sterke drank", door ruim tweederde van de respondenten. Waarbij aangekend moet worden dat veel jongeren likorettes (14-15 procent alcohol) ook tot de sterke dranken rekenen. Bier komt op de tweede plaats en mixdrankjes op de derde. Wijn sluit de rij.

Ongeveer de helft van de comazuipende jongeren heeft geen toestemming van de ouders om te drinken. Een deel van de ouders (12-17 procent), geeft zijn kinderen toestemming om alcohol te drinken vanaf de vroegere leeftijdsgrens van 16 jaar. Er valt dus op dit terrein nog heel wat aan voorlichting te doen.

Wie zoveel drinkt dat hij in coma raakt, beschadigt zijn hersenen.

Dingeman Korf

HONDERDZEVENTIEN JAAR DE G O

Nu het laatste jaar van de uitgave van een papieren, gedrukte G O al vrij ver is gevorderd, is de tijd gekomen om de historie van het blad nog eens te bekijken. Het eerste nummer verscheen op 3 augustus 1901 onder de naam "de Geheel - Onthouder". Het blad verscheen wekelijks en de eerste redacteur was J. v.d. Berg.

De activiteit van plaatselijke afdelingen en correspondentschappen van de ANGOB, en het nieuwe van de gebrachte boodschap, gevoegd bij de kwaliteiten van de redacteur, deden destijds de oplage met sprongen omhoog gaan. In 1902 beliep de oplage circa 2700 exemplaren, in 1906 bijna 7500. Een groot deel van de oplage werd door losse verkoop aan de man gebracht. Het ledental van de ANGOB bedroeg in 1906 bijna 1700. Dat waren de vaste afnemers van het blad. De rest van de oplage werd via losse verkoop en colportage verspreid.

Sterke groei tot 1914

Vijf jaar lang bleef J.v.d. Berg enig redacteur. In 1906 trad J.C. Polak toe tot de redactie. Onder leiding van de nu tweehoofdige redactie, werd de positie van het blad verder uitgebouwd. In 1914 was de gemiddelde wekelijkse oplage gestegen tot circa 15.000. Dat terwijl het ledental van de ANGOB in dat jaar slechts ruim 3300 bedroeg.

De afhankelijkheid van de losse verkoop zou al spoedig een wankel basis blijken. Toen in augustus 1914 de eerste wereldoorlog uitbrak, en tal van colporteurs in militaire dienst moesten, daalde de oplage onmiddellijk met ruim anderhalf duizend. De redactie werd dat jaar uitgebreid met mevrouw S. Rugaart-Holwerda, die een speciale jongerenrubriek in het blad startte.

Het stijgen van de prijzen tijdens de eerste wereldoorlog, noodzaakte in 1917 tot verdubbeling van de prijs van "de Geheel - Onthouder". Een verdere daling van de oplage was het gevolg. Het ledental van de ANGOB bleef tijdens de oorlog redelijk op peil, ca 3100 leden in 1918. De oplage van het blad liep echter fors terug, tot circa 10.800 in 1918.

Stagnatie na 1918

In 1918 trad J.v.d. Berg af als redacteur, en werd J.C. Polak hoofdredacteur, terzijde gestaan door

J.C. Rugaart en echtgenote op de Algemene Vergadering van 1959

mevrouw Rugaart. Slechts twee jaar later trad ook J.C. Polak af als redacteur. De ontstane vacature werd vervuld door de man van mevrouw Rugaart, de heer J.C. Rugaart. Samen met zijn vrouw voerde hij de redactie tot 1958, achtendertig jaar lang ! Rugaart was journalist, en later redacteur bij de Nieuwe Apeldoornsche Courant. Met hem had de ANGOB een vakman aan de leiding van het blad verkregen.

In de twintiger jaren bleven ledental en oplage vrijwel constant. De economische crisis van de dertiger jaren betekende echter een volgende terugslag. Door het inmiddels sterk gedaalde hoofdelijk alcoholgebruik, werden alcoholproblemen als minder bedreigend en minder klemmend ervaren. Het publiek zag daardoor steeds minder reden om de drankbestrijding te blijven steunen.

In 1937, bij het veertigjarig bestaan van de ANGOB, bedroeg het ledental ruim 2300 en de oplage ruim 8300.

Daarna eiste de tweede wereldoorlog zijn tol. Joodse leden werden weggevoerd en kwamen om in de concentratiekampen. Van de leden die in het verzet waren gegaan, kwamen er ook velen om. Na de oorlog bedroeg het ledental circa 2100 en het aantal abonnees ruim 7000. Het blad verscheen nu eenmaal in de veertien dagen.

Vernieuwing

In 1958 trad met Jan Redeker een nieuwe generatie aan voor de redactie. Hij stelde een redactiecommissie in (dominee Schaap en Dingeman Korf). Het blad werd gemoderniseerd naar inhoud en opmaak. In overeenstemming met de nieuwe spelling verdween het streepje tussen geheel en onthouder. Dingeman Korf, als lid van de jongerenorganisatie AnJo, ging de jongerenrubriek verzorgen.

In 1962 trad Jan Redeker af als bestuurslid van de ANGOB, en daarmee ook als redacteur. Ook dominee Schaap trok zich terug. Redacteur werd nu Frits Weverling. Die vervulde de functie van redacteur precies tien jaar. Toen was de volgende generatie aan de beurt, in de

persoon van Dingeman Korf.

Onder zijn leiding evolueerde "de Geheelonthouder" eerst van een veertiendaags blad op krantenpapier naar een maandblad op wat beter papier (m.i.v. 1983). Vervolgens tot een tweemaandelijks blad op A-4 formaat (m.i.v. dec. 1992). En tenslotte werd de in Angob-kringen gebruikelijke benaming "de G O", de naam die op de voorpagina kwam te staan (met ingang van januari 2008).

De inhoud van de G O is in de loop der jaren mee geëvolueerd met de maatschappelijke ontwikkelingen.

Minder schetsen van alcoholellende, meer berichten over de uitkomsten van wetenschappelijke onderzoeken en over de druk van de alcohollobby op de politiek.

De kop van ons blad in de dertiger jaren

Erfgoedinspectie onderzocht naleving Archiefwet bij VWS BEÏNVLOEDING TRIMBOSRAPPORT DOOR MINISTERIE VWS HEEFT NOG LANGE STAART

In het vorige nummer van dit blad berichtten wij dat de hoofdconclusie uit een concept-rapport van het Trimbos Instituut, in de definitieve versie van het rapport blijkt te ontbreken. Die verwijdering zou op verzoek van VWS zijn uitgevoerd. Dat heeft geleid tot Kamervragen en een onderzoek door de Erfgoedinspectie naar de naleving van de Archiefwet bij VWS.

De wijzigingen die het Trimbos op verzoek van VWS had doorgevoerd, betroffen het leeftijdscontrolesysteem Ageviewers. In het concept dat naar het ministerie was gestuurd, stond dat één specifiek controlesysteem voor handhaving van de leeftijdsgrens (Ageviewers), qua betrouwbaarheid vèr uitstak boven de overige (96%). In het definitieve rapport was dat ineens veranderd : er is meer onderzoek nodig omdat er nog niets zinnigs te zeggen is over de effectiviteit van de verschillende systemen. Een volslagen andere conclusie dus.

De vraag rijst daardoor of bij VWS de opvatting heerst dat het systeem van Ageviewers tegengewerkt moet worden. Geeft VWS hiermee toe aan druk door de alcohollobby ? Hoe effectiever de leeftijdscontrole, hoe minder drank er bemachtigd wordt door personen beneden de leeftijdsgrens. De enige die voordeel heeft van een mindere effectiviteit van de handhaving, is daarom de alcoholbranche.

Om antwoord te vinden op die vraag, moeten wij naar het verslag van de vergadering van het DOA (voluit Directeuren Overleg Alcohol) van 7 maart 2008. Het inmiddels opgeheven DOA was een informatie- en meningsuitwisseling tussen de alcoholbranche en VWS. De agenda voor de bijeenkomst van 7 maart 2008 vermeldt als punt 7 het leeftijdscontrolesysteem Ageviewers. Wat is daarover gezegd, en door

wie ? Heeft de alcoholbranche daar het onaanvaardbaar uitgesproken over Ageviewers ? Hebben ambtenaren van VWS hun medewerking toegezegd bij het tegenwerken van Ageviewers ? Belangrijke vragen voor de producent van Ageviewers, die verwickeld is in een proces tegen het CBL en de supermarkten wegens kartelvorming tegen Ageviewers.

De notulen van de betreffende DOA-vergadering geven geen uitsluit-sel. Pagina 2 blijkt in het opgevraagde verslag te ontbreken. En dat is nu juist de pagina waarop de bespreking van punt 7 van de agenda zou staan. De Erfgoedinspectie heeft inmiddels gerapporteerd dat de archivering van de DOA-stukken over 2008 niet in orde was.

Staatssecretaris Blokhuis heeft inmiddels de Tweede Kamer laten weten dat VWS zoveel mogelijk het archiefdossier DOA gaat reconstrueren. Daarbij zal gebruik gemaakt worden van de papieren en digitale archieven en beschikbare dossiers voor zover die op het ministerie aanwezig zijn. Of daarbij die pagina 2 teruggevonden zal worden, zal mede afhangen van de vraag of die zoekgeraakt, dan wel zoekgemaakt is.

Door dit alles heeft de reputatie van het Trimbos Instituut als onafhankelijk en onkreukbaar instituut wel een deuk opgelopen.

Dingeman Korf

Laat de ene hand niet weten wat de andere doet

EUROPA BLIJFT WIJN SUBSIDIËREN

De Europese wijnindustrie heeft al tientallen jaren forse subsidies van "Europa" ontvangen in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). De huidige EU-commissaris van Landbouw, Hogan, heeft onlangs zijn voorstellen voor het GLB voor de periode 2021 - 2027 bekend gemaakt. Daarin voortzetting van de subsidiëring van de wijnbouw.

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB, of CAP op zijn Engels) neemt 40 procent van het totale EU budget voor zijn rekening. Er gaan dan ook al jaren stemmen op om op Landbouw te bezuinigen. De doelstellingen van het GLB waren oorspronkelijk inkomenssteun voor de boeren, plat-

telandsontwikkeling en Europa minder afhankelijk maken van de import van agrarische producten. De inkomenssteun wordt gebaseerd op het aantal hectaren, onafhankelijk van de vraag wat er op die hectaren verbouwd wordt. Daardoor worden ook brouwergerst en wijndruiven gesubsidieerd. Dat terwijl een andere eurocommissaris de consumptie van alcohol probeert af te remmen.

Omdat met name de wijnboeren profijt trokken van het GLB, heeft dit geleid tot overproductie van wijn. Er wordt in Europa meer wijn geproduceerd dan er gedronken wordt. Daarom heeft het GLB het bevorderen van de export van wijn naar landen buiten de EU, aan zijn doelstellingen toegevoegd.

TE VEEL VRIJHEID VOOR ALCOHOL- RECLAME

Het Trimbos Instituut heeft op verzoek van staatssecretaris Blokhuis een beknopt onderzoek gedaan naar de wetgeving betreffende alcoholreclame in 64 relevante landen. Nederland kwam als één van de meest tolerante landen uit de inventarisatie.

Nederland is volgens het Trimbos Instituut erg aardig voor alcoholproducenten die reclame willen maken. Ons land is één van de weinige landen waar die reclame niet door wetgeving wordt geregeld, maar uitsluitend door zelfregulering. Nederland vertrouwt op zelfregulering, hoewel de Wereld Gezondheids Organisatie (WHO) enkele malen daartegen gewaarschuwd heeft, zowel op het terrein van alcohol als op dat van tabak.

Er zijn vaak bedrijven die niet aangesloten zijn bij het orgaan dat de zelfregulering opstelt. Ook is uittreden uit een brancheorgaan vaak ongestraft mogelijk. Die bedrijven zijn ongebonden, kunnen vrijelijk hun gang gaan. Zelfregulering heeft geen kracht van wet.

Een verbod op alcoholreclame zou volgens onderzoek leiden tot een maatschappelijke winst van rond de zeven miljard euro. Minder reclame betekent minder consumptie, en daardoor minder alcoholziekten, hogere productiviteit van de werknemers, minder verkeersslachtoffers.

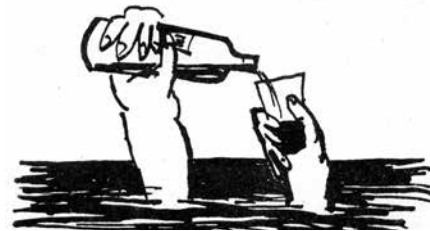

In zijn voorstellen vraagt landbouwcommissaris Hogan 365 miljard euro voor het GLB over de periode 2021 - 2027. De gemiddelde vergoeding voor de boeren bedraagt zo'n 300 euro per hectare per jaar. In het nieuwe GLB krijgen kleine en middelgrote bedrijven een hogere vergoeding per hectare dan de grote bedrijven, en wordt bovendien een maximum gesteld aan het totale bedrag dat een bedrijf ontvangt.

Daarnaast wil Hogan ongeveer 250 miljoen euro per jaar uitgeven aan promotie van de consumptie van Europese wijn. Elders in de wereld zou men het voorbeeld van Europa moeten volgen volgens de agro-economen van het GLB. Wat dit voor de volksgezondheid betekent, daar hebben zij geen boodschap aan.

Er worden miljarden euro's subsidies uitgegeven voor een product dat miljarden euro's aan kosten voor de samenleving veroorzaakt (bijvoorbeeld voor de volksgezondheid, in het verkeer en voor het verzekeringswezen). Hoe absurd kun je het maken !

Dingeman Korf

VERANDERING G O

Zoals reeds in het vorige nummer aangekondigd, is de huidige jaargang van de G O de laatste die gedrukt op papier zal verschijnen. Steeds meer organisaties gaan de laatste jaren het contact met hun leden of donateurs onderhouden langs elektronische weg. Zelfs dagbladen gaan gedeeltelijk die kant op, met een elektronische versie naast de papieren.

Toen in een ver verleden de G O nog om de twee weken verscheen, konden wij nog redelijk actueel zijn in onze commentaren. Met het huidige tweemaandelijks blad is dat een illusie. Een elektronische versie kan verschijnen zodra daar reden toe is, desnoods een week na de vorige. We kunnen dus beter aanhaken bij de actualiteit.

Verder is de omvang niet gebonden aan vier of acht pagina's. De redacteur behoeft dus geen tekst voor een vast aantal pagina's te verzamelen. En tenslotte : de alsmaar stijgende verzendkosten komen te vervallen.

Wanneer u ervoor zorgt dat wij beschikken over uw e-mail adres, dan zorgen wij voor de rest.

ZWITSERLAND HEEFT ALCOHOLADVIES VERLAAGD

Begin juli heeft de Eidgenössische Kommission für Alkoholfragen (EKAL) zijn advies voor verstandig alcoholgebruik aangepast. Tot dat moment luidde het advies maximaal 3 standaardglazen drank per dag voor mannen en 2 glazen voor vrouwen. In het licht van de toegenomen wetenschappelijke kennis over de effecten van alcoholgebruik, achtte men dat toch wat te veel. Het nieuwe advies luidt 2 glazen voor mannen en 1 glas voor vrouwen. Daarbij elke week twee dagen geheel zonder alcohol. Daarmee komt de nieuwe richtlijn op 10 glazen per week voor mannen en 5 glazen per week voor vrouwen.

Tot slot de bekende, internationale waarschuwing : in het geheel geen alcohol voor vrouwen die zwanger zijn, borstvoeding geven of zwanger willen worden. En geen alcohol voor jongeren onder de 16 jaar. Bij dit laatste volgt EKAL dus niet de Europese landen die op grond van de nieuwste wetenschappelijke kennis de leeftijdsgrens op 18 jaar hebben gesteld.

ZWAKKE ARGUMENTEN WORDEN
NIET STERKER ALS JE ZE
VAKER OF HARDER ROEPT

GLAZEN TELLEN OM MINDER TE DRINKEN

Veel forse drinkers die hun alcoholconsumptie willen verminderen, slagen daar ondanks alle goede bedoelingen niet in. Reden voor een team onderzoekers van de Australische Curtin University om een aantal aanbevelingen voor consumptievermindering met elkaar te vergelijken naar effectiviteit.

Het team onder leiding van prof. S. Pettigrew onderzocht 1328 volwassen Australische drinkers. De verrassende conclusie was dat het tellen van het aantal glazen dat je drinkt, de meest effectieve manier is om je alcoholgebruik te minderen.

De onderzoekers vergeleken 16 verschillende strategieën voor consumptievermindering. Daarvan bleken er 11 niet effectief te zijn. Dat waren voornamelijk oude huismiddeltjes als eten bij het drinken, langzaam drinken, om en om drinken van water en drank, vermijden van het door elkaar drinken van verschillende dranken, enzovoorts. Bij deze huismiddeltjes waren er vier die leidden tot méér drinken. Daaronder ook het aanwijzen van een "bob" voor de terugreis. Iets waarvoor jaren geleden, bij het

invoeren van het bob-systeem al was gewaarschuwd.

Slechts één strategie resulteerde daadwerkelijk in een vermindering van de consumptie : het tellen van de drankjes. Wel hadden de drinkers enige gewenning aan de methode nodig. Na verloop van tijd werkte de methode beter dan direct bij het begin. De methode bleek werkzaam in verschillende demografische groepen (mannen, vrouwen, hogere of lagere sociaal-economische klasse, enz).

Het lijkt dat hiermee een goedkope en gemakkelijk uitvoerbare methode voor matiging van het alcoholgebruik bij personen dat zelf willen is gevonden. Maar gezien het relatief geringe aantal proefpersonen, zouden Pettigrew cs. hun methode eerst nog op een groter aantal proefpersonen moeten uittesten.

In memoriam

Rob Peereboom

Op dinsdag 10 juli overleed Angob-secretaris Rob Peereboom. Daarmee kwam een einde aan een leven waarin vanaf de jeugd drankbestrijding en geheelonthouding een belangrijke plaats hadden gehad.

Rob was begonnen bij de g.o.jongerenorganisatie AnJo. Toen er in 1962 een viertal vacatures in het hoofdbestuur van de ANGOB waren ontstaan, kwam Rob tegelijk met Koert Groen, Theo Walraven en Dingeman Korf in het bestuur van de ANGOB. Alle vier kenden zij elkaar uit de AnJo, waar Rob en Dingeman ook al in het bestuur hadden samengewerkt.

Sinds 1962 heeft Rob een veelheid van functies vervuld voor de ANGOB. Toen in 1971 een vacature ontstond in het bestuur van de Stichting Angob Vakantietoord ('t Spoek), was Rob bereid om als één van de afgevaar-

digden van het hoofdbestuur, zitting te nemen in het bestuur van het vakantietoord. Toen in 1972 Angob-voorzitter Henk van Duuren overleed, werd Rob voorzitter van de ANGOB. Later deed Rob daarnaast een tijdje de administratie van "de Geheelonthouder" en schiep orde in de chaos die daar was ontstaan. Bij het aftreden van de secretaris van de ANGOB werd het bestuur gereorganiseerd. Rob werd secretaris en Dingeman voorzitter (met ingang van 1 januari 1994).

Met het overlijden van Rob is een bestuursperiode van 56 jaar afgesloten. Een periode waaruit veel gebeurtenissen te memoreren vallen waaraan Rob een grote bijdrage leverde. Wij noemen hier slechts de herdenking van het 100-jarig bestaan van de ANGOB in 1997, en de samenvoeging van ANGOB en vakantietoord tot een juridische eenheid (2007).

De diverse sprekers bij de crematieplechtigheid op 17 juli in Heerhugowaard, belichtten allen een ander aspect van Rob's persoonlijkheid en activiteiten. Van zijn activiteiten in de AnJo tot zijn verdiensten voor het vakantietoord, van zijn persoonlijkheid als mens tot zijn levensloop als Angob bestuurder.

De ANGOB is Rob bijzonder veel dank verschuldigd. Moge onze dankbaarheid de nabestaanden sterken.

UITDROGING EN ALCOHOL BEIDE GEVAAR IN HET VERKEER

We hebben een warme en droge zomer achter de rug. Dat deed de vraag rijzen wat dit voor het verkeer betekende, voor de weg, de band, de chauffeur. Het bleek dat uitdroging de verkeersvaardigheid van de chauffeur aantast. Sommige bladen schreven dat chauffeurs met uitdrogingsverschijnselen net zo slecht reden als met 0,8 promille alcohol.

Op voorhand valt op te merken dat de mate van achteruitgang van de verkeersvaardigheid afhankelijk zal zijn van de mate van uitdroging. Het effect van niet nader gespecificeerde uitdroging gelijkstellen aan het effect van 0,8 promille alcohol, is vanuit wetenschappelijk gezichtspunt een slag in de lucht. Maar waar komt dit verhaal dan vandaan?

De oorsprong van die 0,8 promille ligt bij een publicatie van de universiteit van Loughborough uit 2015. Een twaalfstal vrijwilligers bleek bereid om zichzelf aan uitdroging te onderwerpen en vervolgens op rijvaardigheid getest te worden in een simulator. Een dergelijk gering aantal testpersonen kan natuurlijk nooit leiden tot statistisch betrouwbare uitspraken. Het blijft bij een indicatie. Uit het experiment bleek dat het aantal verkeersongevallen ruim verdubbeld door de uitdroging. Zo kwam de auto vaker in de berm terecht, werd er te laat geremd of bochten met te hoge snelheid genomen. Het rijgedrag kwam ongeveer overeen met dat van een bestuurder met 0,8 promille bloedalcoholgehalte.

Volwassenen hebben dagelijks anderhalf tot twee liter vocht nodig. Bij warm weer is de kans op uitdroging groter omdat je meer vocht verliest. De symptomen van uitdroging merk je niet

snel. Uitdroging van het lichaam komt voor in heel veel gradaties. Als je veel zweet raak je daarnaast ook veel zout kwijt.

Symptomen van uitdroging zijn duizeligheid, hoofdpijn, snellere ademhaling, spierkrampen, hartritme stoornissen, koude en klamme handen en voeten, en donkere urine. Bovendien kun je slaperig, verward en prikkelbaar worden. Sommige van deze symptomen zijn dezelfde als na alcoholgebruik. Uitdroging en alcoholgebruik leiden beide tot vermindering van de rijvaardigheid.

Alcohol doet echter iets heel anders met je lichaam dan uitdroging. Om op basis van gemaakte rijfouten te zeggen dat je mate van uitdroging overeenkomt met een bepaald alcoholpromillage is daarom onzin. Uitdroging leidt tot vermindering van de bloedstroom naar de organen, alcohol werkt vooral in op hersenen en zenuwstelsel, dus op de verbindingen tussen de organen. Zo leidt alcohol tot trager reageren en tot een tunnelblik (en alcoholische overmoed) als belangrijke oorzaken van verkeersongevallen. Bij uitdroging is het vooral de slaperigheid die tot verkeersongevallen leidt.

Kortom: uitdroging en alcoholinvoer vormen beide een gevaar voor de verkeersveiligheid, maar via heel verschillende mechanismen.

Dingeman Korf

CANNABISBIER : STONED IN PLAATS VAN DRONKEN

In Canada mag vanaf 17 oktober ongestraft wiet gerookt worden. De regering van Justin Trudeau legaliseert vanaf die datum het "recreatief" gebruik van de drug. Tal van avonturiers zijn inmiddels bezig met het ontwikkelen van "cannabisbier".

Marihuana zou volgens experts een miljardenindustrie worden. Als het ware een tweede tabaksindustrie. Her en der in het land trachten gewiekste ondernemers bij de ontwikkeling aan te haken door zelf wietproducten te ontwikkelen. Eén van de opvallendste projecten is dat van een bedrijf in Ontario dat bezig is een "cannabisbier" te ontwikkelen.

Als grondstof gebruikt men takken, stam en wortels van de cannabisplant. Delen die door de wietrokers worden weggegooid. Zeer milieubewust dus. Daar komen dan hop, water en gist bij. Bij het proces ontstaat ook alcohol, maar die wordt in het verloop van de bereiding verwijderd. Het eindresultaat is een alcoholvrij drankje, waar je dus niet dronken van kunt worden. Maar je wordt er wel "stoned" van. Het ene roesmiddel ingeruild voor het andere roesmiddel.

Wat is het toch in de mens dat hij een roes blijft zoeken, hoewel hij weet dat het slecht voor hem is?

ALCOHOL EN CANNABIS VERHOGEN DE RISICOBEREIDHEID

"Een helendal zeer belachelijk soort smoes"

Aan bovenstaande uitdrukking uit de TV-serie Paulus de boskabouter moesten wij denken naar aanleiding van het verweer van een student tegen de inbeslagname van zijn rijbewijs.

De student werd twee keer betrapt op rijden onder invloed. Daar werd zijn rijbewijs voor in beslag genomen. Hij stapte naar de rechter om dat aan te vechten. Het CBR had er volgens hem rekening mee moeten houden dat hij student is. "Onder studenten wordt soms flink gedronken, maar dat maakt hen nog geen alcoholisten".

De rechter vond de argumentatie niet relevant. Het rijbewijs was ingetrokken omdat het gaat om de gevaren van alcoholgebruik voor de verkeersveiligheid. Intrekking van het rijbewijs is geen kwalificatie als alcoholist.

BIER STUNTARTIKEL BIJ UITSTEK

Supermarkten haalden in de eerste zes maanden van dit jaar 23,3 procent van hun omzet uit producten die tijdelijk lager geprijsd waren. Dat percentage was nog nooit zo hoog volgens onderzoeksbureau IRI. Bier behoorde tot de top-tien van aanbiedingen.

Tien jaar geleden waren aanbiedingen goed voor 13 procent van de omzet. Vorig jaar was dat opgelopen tot 22,5 procent, en nu over het eerste halfjaar 23,3 procent. Dat percentage varieert echter per product. Het hoogste percentage wordt bereikt door zonnebrandmiddelen. Daarvan werd het afgelopen halfjaar maar liefst 64,8 procent via aanbiedingen verkocht. Maar zonnebrand is een relatief klein product, daar valt geen grote omzet mee te halen. Wel een zeer geschikt product om als lokkertje te fungeren, om klanten naar je winkel te trekken. Vandaar de vele aanbiedingen.

Op de tweede plaats staan wasmiddelen. Daarvan wordt 59,3 procent via aanbiedingen verkocht. Deze vormen een relatief groot product, de omzet zet echt zoden aan de dijk. Dan is een kleine winstmarge voor een beperkte tijd toch zinvol.

Bier staat op de vierde plaats. Van de totale omzet vindt 46,7 procent plaats via stuntverkoop. Bijna de helft dus. En het is geen seizoensartikel als zonnebrand, de verkoop gaat het hele jaar door. Dat levert voor de supermarkten een enorme omzet. Een verbod op stuntprijzen voor bier, kan dan ook een flinke bijdrage leveren aan de matiging van de Nederlandse alcoholconsumptie.

Wijn staat op de achtste plaats van de stuntartikelen, met 41 procent van de omzet tegen gereduceerde prijs. Koffie sluit de top-tien af, met 37,8 procent tegen gereduceerde prijs.

Gezien de plaats van twee alcoholhoudende dranken, bier en wijn, bij de top-tien van stuntartikelen, valt uit het gezichtspunt van de volksgezondheid een verbod op stuntprijzen voor alcoholhoudende dranken serieus te overwegen.

Dingeman Korf